

Fotó: Gyenes Kálmán

Három éve indult a Freinet tanoda Mennyit ér a patkószög?

Három éve, hogy az első nebulók beültek a Freinet tanoda apró székeibe. A cél itt is pontosan ugyanaz, mint másutt, megtanulni írni, olvasni, számolni. Itt is van tanmenet, órarend és napló. Hogy megközelítően hiteles képet lehessen festeni az itt folyó munkáról, több hónapot is el kellene tölteni a tápéi Bálint Sándor iskola két épületében. Az újságíró legfeljebb ízelítőt tud adni egy toleráns, humanista alapállásról árukkodó tanítás, nevelés műhelytitkairól.

„Ami a szívedet nyomja”

A lélek kulcsa aranyszínű papírból van, mégis varázserővel bír. Aki a kezébe kapja, megnyílik a többiek előtt és mesél. Ezzel kezdődik egy nap az elsősoknál. Kiderül, ki, mit álmodott; mi történt reggel, suliba indulás előtt Eszterrel, Icuval, Dáviddal. Mindenki elmondhatja, ami a szívet nyomja. Nézem az órám, már hetven perce megy a diskurzus és a kicsik csak most kezdenek

mocorogni. A történetek roppant érdekesek. Rádásul a legizgalmasabbat ki lehet majd szedni a kisnyomda betűivel.

– Nem zavarjuk meg a foglalkozást? – kérdezem Iványi Józsefnét, mikor betessékel a „tanterembe”. A gyerekek hozzászoktak a vendégekhez – nyugtat meg az igazgatónő, – a szülők, hozzátartozók bármikor meglátogathatják az iskolát. Azon nyomban be is mutat egy anyukának, aki éppen kisfiát jött „meglesni”, hogyan boldogul az új helyen.

Dávid nem itt kezdte az elősőt – meséli az anyuka. Szuper mozgékonyásával, vibráló természetével nem tudott beilleszkedni az „iskolaérett” gyerekek közé. Ellenségessé, zárkózottá, kezelhetetlenné vált, akkor jutott eszünkbe ez az iskola. Itt a megfelelő tempóban, stílusban foglalkoztatják a pedagógusok.

Figyelem Dávidot: tényleg örökmozgó. De roppant kreatív, állandóan van mesélni és tennivalója, és imádja az ufókat. Itt megnyugodott, láthatóan a saját világában élhet.

Vali néni sohasem kiabál

Ne gondolja senki, hogy a Freinet iskolában nincsenek „kötelező” feladatok. Hogyne lennének! Például az „a” betűt itt is meg kell tanulni.

– Most ugyanazt látod majd, mint bárhol másutt. Egy helyben kell ülni a papírt – a papírt a fülembe Havasi Valéria, a tanító néni. „Óraketésnél kezdem, kerekítem, kerekítem, bezárom. Egyenesen fel, rajta, vissza egyenesen, kerekítem, kerekítem.” A gyerekek együtt kántálják a „verset” a tanító néniel, akinek arra is van ideje, hogy munka közben a síró Esztert ölébe vegye és megvigasztalja. Kellems munkájától zsbong a terem, Vali néni sohasem kiabál, elég, ha picit megemeli a hangját, máris ráfigyelnek az apróságok.

A másodikosok néptánc óráján is ezt tapasztalom. Patyi Zoltán laza humorral kezeli a gyerekhadat. Van idő. Megvárja, míg a srácok kifickándozzák magukat, csak aztán húzza végig a vonót a hegedűn. „Gra-

tulálok”, csak ennyit mond, mikor egy szék felborul. Semmi szidás, csak egy átható tekintet és az ülőalkalmatosság máris a helyére kerül.

Katedra helyett kuckó

A Freinet osztálytermek könnyen felismerhetők. A tanári asztal félretolva, szinte használaton kívül árválkodik. A sarokban viszont kuckó épült szekrényből, halászhálóból. A szőnyegen egy-egy foglalkozást törökülésben lehet megtartani. Aki akar, le is dőlhet, persze ez nem jelenti azt, hogy nem kell figyelni. Kovács Gyöngyi itt tartja a matek órát. A gyerekek a helyes megoldást jelző kártyát ebből a „földszintes” testhelyzetből emelgetik a magasba.

A politika a iskolából sem zárható ki. Vajon mit várnak a csemeték a politikusoktól? Az elsősök, az általuk ismert kis és nagy nyomtatott betűkkel le is írják kívánságaikat. Hogy ne kelljen fizetni a buszért, hogy legyen béke, sok pénz, Magyarországon építsenek úrálomást, és hogy csak 100 forintba kerüljön egy túrakerékpár. Erkölcsei kérdések megválaszolására az ismert angol gyermekvers ad jó apropót. Az csemeték hamarjában kiderítik, hogy a kis dolgok is okai lehetnek nagy történéseknek. „Máskor verd be jól a patkószöveget!”, szól az intelem nemcsak a politikusnak.

A Freinet iskolába egyébként ugyanolyan gyerekek járnak, mint bármelyik másik suliba. Év végén, itt is ugyanolyan követelményeknek kell megfelelni, mint másutt. Itt is van osztályzat, csak feleltetés nélkül, lecke is van, de nem otthon kell megcsinálni. Bizonyítvány is van, csak nem rettegnek tőle a gyerekek. Itt más úton, másként jutnak el a tudnivalókhöz. Mindenki önmagához képest fejlődik, okosodik. Nincsenek győztesek, vesztesek, elsők és utolsók. Mert verseny sincsen. Mégis van siker, eredmény. S fontosnak tartják jól beverni a patkószöveget.

Pacsika Emília

Teljes vértetben

Éjféli levélféle Németh Józsefhez

Kedves Jóska!

Nem volt könnyű fönnmaradni vasárnap este, de megérte. Megajándékozta – ki tudja hányan tudtak fönnmaradni azon éjféli órán – képeid varázslatával és tömönatos szűkszavúságot arany- rögével. Felüdülés volt látni a Magyar Televízió borzasztóan elsekélyesedett, a Halló vasárnap! és a Zsákbamacska színvonalára süllyedt műsorok között, vagy inkább azok perifériáján – az érték diadalát. Mert a veled készített portréfilm – bár, s gondolom ezzel te is tisztában vagy, egyetlen és nem kellőfeszesen szerkesztett volt – mégis bebizonyította, hogy lehet és kell odafigyelnünk minden értékre, legyen az művészet, tudomány, emberi gondolat, mozdulat, szándék. Különösen ebben az értékesített világban, amikor – csak példaképp említem – a TV-Híradó nézői számára megszűnt a magyar képzőművészet, hiszen kiadásában, ha van is jelzés kiállításokról, azok tűnő napi célokat szolgálnak, nem az értékre, inkább a pártpolitikai szándékokra figyelnek.

Fantasztikus, miként ötvöződik majd négy évtizedes pályádon a pannon élmények gyermekkori ihletése és a megszeretett, föl vállalt vásárhelyi pusztá élménye. Keveseknek sikerült megteremteni ezt az összhangot úgy, hogy ne kelljen földadni a művészi kvalitásból. Bizonyára sok volt a ktsértés, hiszen az alföldi festészet inkább terelgetett a látványcentrikussághoz, mint az általános emberi lényeg megragadásához. Neked ez mégis sikerült. Szenna és Vásárhely, a dél-dunántúli dombok és az alföldi síkság, az ottani erdők és az itteni szántók-füzesek, dunántúli subások és a Tisza-parti halászkövek olyan ötvözetben jelennek meg képeiden, mint annak idején, több ezer évvel ezelőtt őseink világmagyarázó barlangrajzain Spanyolországban, Afrikában, Indiában.

Szőnyi tantványként freskó szakon végeztél ugyan, mégis elsősorban táblaképfestőnek ismer a művészetszerető közönség. De táblaképfestőnek is monumentális maradtál, s megtanultad Szőnyi azon emberi és művészi intelmét: közönség elé csak teljes vértetben szabad kiállni. Ez mentett meg minden ktsértéstől, ettől lettel hazai képzőművészetünk kikezdehetetlen mércéje.

Jól ismert s néhány még közönség elé nem került képed büvkörében megragadott Csikai Márta szobrászművész kisbronz műtermed ablakában: Édesanyád – két éves gyerekként – a fejére tett kosárban vitt a szennai rétre. Elmesélted, hogy egyszer kígyóra lépett, borzasztóan megijedt, s te is majdnem kiestél a fejtetőnyi magas kosárból. Azóta – mondatad – iszonyodsz a hullóktól. Bizonyára igaz ez konkrét es jelképes értelemben is. Mert művészeted mentes minden ktsértéstől, legyen az hatalom, pénz, erőszak, dicsőség, családcsábítás.

Tudjuk, betegség gyötör. Aggódunk érted. Persze, ez pusztá önzés, hisz szeretném, ha még sok-sok festményel és ilyen tömönatokkal ajándékoznál meg bennünket. Említetted, hogy a Pincesor című képet akkor festetted, amikor az orvosok eltiltottak az italtól. Engedd meg, hogy azért mi emeljük poharunkat, megköszönjük ezt a gazdagító éjféli órát, s őrítsük borát jobbulásodra!

Tisztelettel üdvözöl:

Tandi Lajos

Már akkor megérte, ha kialakul az oktatási lobby

Beszélgetés Moldován Judittal az iskolaszékekről

A közoktatási törvény értelmében február 28-áig az alap- és középfokú oktatási intézményekben kötelezően meg kell alakítani az iskolaszékeket. Az új szervezetbe három fő csoport: a nevelőtestület, a szülői munkaközösség és az iskolafenntartó szervezet delegálja képviselőit. De mások is részt vehetnek a munkában. Például azok, akikért az iskola van, a diákok. Szegeden előző héten döntött a képviselő-testület az iskolaszékekbe delegált önkormányzati képviselők, illetve oktatási bizottsági tagok listájáról. Moldován Judit önkormányzati képviselővel, az oktatási bizottság elnökével ezután beszélgettünk.

Egyelőre nem látjuk annak lehetőségét, hogy a bizottság hatásköréből bármelyik jogosítványt is leadjuk az iskolaszékeknek. Szerintem az iskolaszék jelenleg egy véleményező, tanácsadó szerepkörrel ellátott testület. Ha beletanul a szerepébe, amihez megítélés szerint legalább egy tanévnél el kell tenni, akkor bizonyos feladatkörökre kaphat majd jogosítványokat a nevelőtestületől, illetve az iskolafenntartótól.

■ Egy-egy iskolaszéki ülésen kötelező mind a három képviselőnek jelen lennie?

– Szerintem, az a helyes, ha az igazgató nem tagja az iskolaszéknek. Azt gondolom, nem célszerű beválasztani. Gondoljon bele: a direktor képvisel egy álláspontot valamilyen ügyben, de azért kikéri az iskolaszék véleményét. Ott azonban leszavazzák az elképzelését. Másnap döntenie kell. Mit csinál? Konfliktusba kerül az iskolaszékkel és önmagával. Remélem egyébként, hogy az igazgatóknak nemcsak segítség, de jó kontroll is lesz az iskolaszék. Itt szeretném megjegyezni: az iskola vezetőjének felelőssége továbbra is változatlan a szakmai, gazdasági, törvényi és igazgatási ügyekben.

■ Mi lesz az iskolatanácsokkal, a szülői munkaközösségekkel és a diákönkormányzatokkal az iskolaszékek beindulása után? Kinek a véleménye lesz majd a döntő?

– A diákönkormányzatok érintetlenek maradnak a feladatkörükkel. Képviselőik azonban részt vehetnek az iskolaszék munkájában. Egyé-

ként ahol én vagyok tag mindenhol javasoltam a tanulók részvételét a munkában. A szülői munkaközösségekről annyit: egy-egy osztály szülői munkaközösségének egészen más a feladatköre, mint az iskolaszékbe delegált szülőknek. Az iskolatanács már más dolog. Bevallom, nem tudom létezik-e még működő iskolatanács a városban. Arról van információ, hogy több helyen is elhalt. Kosztolányi József, az oktatási bizottság elnökhelyettese elképzelhetőnek tartja, hogy az iskolaszékek mellett tanácsadó testületek működjenek. Ebben azok kapnának helyet, akik szoros kapcsolatban állnak az iskolával: például vállalkozók, szponzorok, územek képviselői. Nekem az ötlet szimpatikus.

■ Milyen javadalmazást kapnak az iskolaszéki tagok?

– Nem kapnak sem költségterítést, sem tiszteletdíjat, sem javadalmazást. Társadalmi munkában végzik a feladatot.

Szabó C. Szilárd

■ A listát nézegetve kiderül, hogy többen öt-hat-hét iskolaszékbe is bekerültek. Ön például kilenc iskolaszékben tag. Nem megy ez az érdemi munka rovására?

– Bizottságunk álláspontja szerint, ha az iskolaszékeknek semmi más hasznuk nem lesz, csak annyi, hogy létrejön a közgyűlésen belül egy, az iskoláért és oktatásért küzdő lobby – aminek ügyét eddig inkább csak a kisebb létszámú, de a humán-szféra iránt érzékenyebb ellenzék vitte és támogatta –, akkor már megérte őket megalakítani. Mivel minden képviselő érintett az ügyben, remélem, hogy az iskolai problémákat testközelből látva és hallva, közelebb kerülnek majd ahhoz, s így előbb-utóbb kialakul a képviselő-testületben valamiféle egészséges, oktatást támogató vagy legalább elismerő és elfogadó lobby. A másik: 53 városatyát kellett elosztani hármasával 59 intézménybe. Ezért van olyan, aki több helyen is iskolaszéki tag.

■ Mi alapján döntötték el, hogy ki melyik általános-, illetve középiskolába kerül?

– A területi képviselő automatikusan körzete iskolájához került. A listás képviselők, illetve az oktatási bizottság tagjai pedig szabadon választottak az intézmények között.

■ Az iskolaszék maga határozza meg, hogy milyen periódusonként ülésezik?

– Igen. Az iskolaszék a saját maga által meghatározott szervezeti és működési szabályzatában rögzíti, hogy milyen időszakonként és hogyan ülésezik. De hatásköri leírását is önmaga állapítja meg, részben úgy, hogy a törvény adta jogosítványain túl, összegyűjti az iskolafenntartó és a nevelőtestület által leadott jogosítványokat. Az oktatási bizottság tagjai egyébként arra hívták fel a figyelmet az alakuló üléseken, hogy az iskolaszékek ne próbáljanak nagyot markolni az első időkben.

■ Az önkormányzat mint iskolafenntartó milyen jogosítványokat szándékozik adni az iskolaszékeknek?

– Mivel az oktatási bizottság is nehezen szerzett jogosítványokat a közgyűléstől, éppen ezért nem szeretné azokat tovább adni. Egyébként is egy akkora iskolai intézményhálózával rendelkező városban, mint Szeged, nem lehet általánosságban megmondani, hogy melyik jogosítványt lenne célszerű a bizottságnak leadnia. Ez működik egy községben, ahol nagyon kevés az intézmények száma. Ott például az iskolaszék akár az oktatási bizottságot is helyettesítheti.